

χειρὸς τοῦ κυρίου τῆς. Ἐξ Ἰσου θαυμάσιος ἦν καὶ ὁ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ τεχνίτου ποιηθεὶς ἀετὸς, ὅστις ἐπέτασε πρὸς ὑπάντησιν τοῦ αὐτοκράτορος Φρειδερίκου εἰς ἀπόστασιν πεντακοσίων βημάτων καὶ εἶτα ἐπανέκαμψεν εἰς τὸ μέρος, ὅθεν ἀφέθη.

Ὀλλανδὸς τις, φυσικὸς καὶ μηχανικὸς, ἀποθανὼν ἐν Λονδίῳ τῷ 1634, Κορνήλιος Δρέββελ ὀνόματι, κατεσκεύασε μουικὸν ἐργαλεῖον ἀνοιγόμενον αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου, ὅπερ αὐτομάτως καὶ ἐκρούετο ἐν ὅσῳ ἦτο ἐν τῷ οὐρανῷ ὁ ἥλιος. Ἄλλ' ἀληθὴς τίτλος δόξης εἰς τῷ Δρέββελ ἡ ἐφευρέσις τοῦ ἐξ αὐτοῦ ὀνομασθέντος θερμομέτρου καὶ ἡ ἀνακάλυψις τῆς ἐρυθρᾶς βαφῆς, ἂν μὴ καὶ τῆς φαντασμαγορίας, ἣν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα δὲν ἠγνόει.

Ἐν τοῖς λατινικοῖς λόγοις τοῦ Ἰωάννου Βάλκ ἀναφέρεται ὅτι δύο ὀνομαστοὶ Γερμανοὶ τεχνῖται, εἰς χρυσοχόος καὶ εἰς ὠρολογοποιὸς, ἐστοιχημάτισαν τίς τῶν δύο νὰ κατασκευάσῃ τὸ θαυμαστότερον ἀριστοῦργημα.

Κατὰ τὴν ὀρισθεῖσαν ὑπὸ τῶν δύο τεχνιτῶν ἡμέραν, ἐπὶ παρουσίᾳ κριτῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκλεχθέντων, ὁ ὠρολογοποιὸς κατέθηκεν ἐπὶ τῆς τραπέζης χαλκὴν ἀράχνην, τοσοῦτον ἐπιτυχῶς ἀπομιμουμένην τὴν φυσικὴν, ὥστε πάντες ἠδύναντο νὰ ἐξαπατηθῶσιν. Ὁμοφώνως δὲ πάντες ἐκρίναν αὐτὴν ἐπιτυχεστάτην.

Ὁ χρυσοχόος τότε προσήγαγε μικροσκοπικὴν ἀργυρᾶν ἄμαξαν, ἐν ἣ ἐνυπῆρχον ἀδιόρατα σχεδὸν ὁμοιώματα ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· ἐπειδὴ δ' οἱ κριταὶ ἐφάνησαν ἀποδίδοντες τὴν αὐτὴν ἀξίαν εἰς ἀμφοτέρα τὰ ἔργα:

— Περιμείνατε, περιμείνατε! ἀνεφώνησεν ὁ χρυσοχόος, νὰ συλλάβω μίαν μυῖαν.

Καὶ συλλαβῶν μίαν προσεκόλλησε διὰ κηροῦ τοὺς πόδας αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἐδωλίου τῆς ἄμαξης· ἡ μυῖα προσεπάθει νὰ πετάσῃ καὶ ἡ κίνησις αὐτῆς ἐκύλιε τὴν ἄμαξαν ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Οἱ κριταὶ ἐθεῶντο ἐκθαμβοί, ὁ δὲ χρυσοχόος θριαμβεύων ἐτήρει ἐπίσημον σοβαρότητα.

— Περιμείνατε, περιμείνατε! ἀνεφώνησε καὶ ὁ ὠρολογοποιὸς μειδιῶν.

Καὶ ἤγγισε μόλις διὰ τοῦ δακτύλου τὴν ἀράχνην του. Πάραυτα δὲ οἱ μεγάλοι τοῦ ἐντόμου πόδες ὠθούμενοι ὑπὸ ἐσωτερικῶν μικροσκοπικωτάτων ἐλατηρίων ἐκινήθησαν, καὶ τὸ ζῶον κῆρατο τρέχον ὡς πραγματικὴ καὶ ζῶσα ἀράχνη.

Οἱ κριταὶ πλήρεις ἐνθουσιασμοῦ ἀνεκέρυξαν ὁμοθυμαδὸν νικητὴν τὸν ὠρολογοποιὸν, ἀπαιτούμενης μείζονος τέχνης διὰ νὰ κινήθῃ ἡ ἀράχνη δι' ἐσωτερικοῦ μηχανισμοῦ τοσοῦτω μικροῦ, ἢ νὰ κινήθῃ ἡ ἄμαξα διὰ τῆς ἐνεργείας ζώσης μυῖας.

Ἡ Ἐφημερὶς τῶν σοφῶν τοῦ 1680 ποιεῖται λόγον περὶ τεχνιτοῦ τινὸς Ἴππου, δυναμένου νὰ

διανύσῃ ἐπὶ ὀμαλῆς πεδιάδος ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ λεύγας τὴν ἡμέραν, καὶ περὶ σιδηροῦ τινος ἀγάλματος, ἔργου δεσμώτου τινὸς ἐν Μαρκόβῳ, ὅπερ ἐξελθὼν τῆς φυλακῆς ἐπορεύθη διὰ πολλῶν ἐλιγμῶν εἰς τὸ μέγαρον τοῦ σερῖφου, ἐπλησίασε τὸν Ἀχμέτ-Ραμάν καὶ πεσὼν εἰς τοὺς πόδας του, παρουσίασεν αὐτῷ ἀναφορὰν τοῦ δεσμώτου καὶ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀκατανόητον καὶ ἀπίστευτον εἶναι νὰ δυνηθῇ τὸ αὐτόματον ἐκεῖνο νὰ ἐκτελέσῃ ταῦτα ἂν δὲν ἐβοηθήθη καὶ ὠδηγήθη καθ' ὁδόν.

Κατὰ τὸν παρελθόντα αἰῶνα τὰ αὐτόματα ἦσαν εἰς μεγάλην ὑπόληψιν, τινὰ δὲ τούτων σώζονται ἤδη ἐν τῷ μουσεῖῳ τοῦ Πολυτεχνείου (Arts-et-Métiers) τῶν Παρισίων.

Ὁ μηχανικὸς Βωκανσὸν, μέλος τῆς ἐν Παρισίοις Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, εἶναι γνωστότερος διὰ τὴν αὐτόματον ἠήσσαν καὶ τὴν αὐτόματον ἀσπίδα του, ἣ διὰ τὴν μεταξοκλωστικὴν μηχανὴν ἦν ἐφευρέν.

Ἡ νήσσα ἐκολύμβω, ἐκυλίετο ἐν τῷ βορβόρῳ, ἔτρωγε καὶ ἐχώνευεν ἔτι.

Ἡ δὲ ἀσπίς, κατασκευασθεῖσα ὅπως χρησιμεύσῃ ἐν τῇ παραστάσει τῆς Κλεοπάτρας, τραγωδίας τοῦ Μαρμοντέλου, εἶρπε, συνεσπειροῦτο, ἤλλετο, περιερίσσετο περὶ τὴν χεῖρα, ἥτις ἤπτετο αὐτῆς, ἔδακνε καὶ ἐξηκόντιζε τὴν γλώσσάν της. Ἀλλὰ τὸ ἐξάισιον τοῦτο μηχανήμα οὐδὲως ἐμπόδισε τὴν παντελῆ ἀποτυχίαν τῆς τραγωδίας.

**

ΤΟ ΔΕΣΙΜΟΝ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ἐγένετο λόγος ἐν ἔτει 1876, γράφει γαλλικὴ τις ἐφημερὶς τῶν τεχνῶν, περὶ μελετωμένης τινὸς ἐκθέσεως σπανίων βιβλίων καὶ βιβλιοδεσιῶν παλαιότερων καὶ νεωτέρων. Ἀγνοοῦμεν ὅποιαν τύχην ἔλαβε τὸ μελετώμενον τοῦτο σχέδιον· τὸ βέβαιον ὅμως εἶνε ὅτι μίᾳ ἐκθεσὶς θὰ ἦτο καλὴ εὐκαιρία ὅπως κρινῆται καὶ περὶ τῆς τέχνης ταύτης τῆς τόσο ἀμυασάσης κατὰ τὴν ΙΓ' καὶ ΙΙ' ἐκατονταετηρίδα.

Καὶ ἂν καὶ οἱ βιβλιοδέται τῶν ἡμετέρων χρόνων ἔχουσι νὰ ἐπιδείξωσιν ὡς πρὸς τὴν ὑλικὴν ἐξεργασίαν τέλεια ἔργα, ὑστεροῦσιν ὅμως πολὺ, καθ' ἡμᾶς, ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς τέχνης, τῶν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς Παλιγγενεσίας τῶν γραμμάτων γεγονότων ὁμοτέχνων των. Τοῦτο δὲ δυστυχῶς παρατηρεῖται τὰ νῦν εἰς πάντας τῆς τέχνης τοὺς κλάδους, ἐνθα ἡ μηχανὴ ἀδυνατεῖ νὰ ἀντικαταστήσῃ ἐπαρκῶς τὴν ἀνθρωπίνην χεῖρα.

Οὐδέποτε ἐγράφη ἱστορία τῆς βιβλιοδεσίας, διότι δὲν δύναται τις νὰ ὀνομάσῃ ἱστορίαν ὀλίγα τινὰ καὶ ἀπομεμονωμένα ἄρθρα γραφέντα κατὰ καιροὺς ὑπ' ἀνδρῶν ἄλλως διασήμων ἐν ἐφημερίσι καὶ περιοδικοῖς φύλλοις, οὔτε τὰς ὅλως τεχνικὰς πραγματείας ἄλλων εἰδικωτέρων. Καὶ

ὅμως οὐδείς δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι εἶνε καὶ ἡ βιβλιοδεσία κλάδος τῆς καθόλου καλλιτεχνίας, στενωῶς μάλιστα συνδεδεμένος πρὸς τὴν βιβλιογνωσίαν. «Εἶνε μὴ μοῦ ἄπτου», ἀνεφώνει κατὰ τὸ 1857 ὁ Κ. Φαιδῶ, λόγον ποιούμενος περὶ τῶν ἐξαιρέσιων χρυσώσεων τῆς Περι φυσιογνωμίας πραγματείας τοῦ Ἀδαμαντίου, ἣν κατὰ τὴν ΙΗ' ἑκατονταετηρίδα ἔδρασε ὁ Λεγασκῶνιος.

Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις διὰ τὴν φύσιν αὐτὴν τῶν τότε βιβλίων ἦτο ἄγνωστος ἡ βιβλιοδεσία. Οἱ ἀρχαῖοι ἔγραφον ἐπὶ μακρῶν τεμαχίων διφθερῶν, ὑψοσμάτων, φλοιῶν, φύλλων ἢ περιγαμηνῶν, ἅτινα περιετίλισσον περὶ ξύλινον κύλινδρον καὶ ἐνέλειον εἰς κιβώτια. Ὅθεν καὶ τὸ ὄνομα volumen, ὅ ἐστι τύλιγμα.

Ὅτι τοῖς ὅλοις ἀδύνατος ἦτο ἡ βιβλιοδεσία παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἀποδεικνύει πλὴν ἄλλων καὶ τὸ ἔξῃς ἀνέκδοτον Ὁ Πετράρχης ἦτο πάντοτε ἐνδεδυμένος δερμάτινον ἱμάτιον, ἐφ' οὗ ἐχάραττε τὰς ιδέας του, εὐθὺς ὡς αὐταὶ τῷ ἐπήρχοντο, καὶ τὰ ποιήματά του. Τὸ καταγεγραμμένον δὲ ἐκεῖνο ἱμάτιον ἐτηρεῖτο ὡς πολύτιμον μνημεῖον μέχρι τοῦ 1527.

Ἡ βιβλιοδεσία ὡς τέχνη ἀνεφάνη καὶ αὕτη τὸ πρῶτον κατὰ τοὺς Μέσους Αἰῶνας ἐν τοῖς μοναστηρίοις. Ἐκαστον μοναστήριον εἶχεν ἰδιαιτέραν αἰθουσαν καλουμένην γραφεῖον scriptorium, ἐνθα εἰργάζοντο οἷτε ἀντιγραφεῖς καὶ οἱ βιβλιοδέται, οἵτινες ἦσαν ἀληθεῖς τεχνίται· ὑπεδοθήθει δὲ τὴν τέχνην τῶν ἢ τέχνη τῶν πεπραδιστῶν καὶ τῶν χρυσοουργῶν. Εἷς ἐκ τῶν βιβλιοδετῶν τούτων, τοῦνομα Ἑρμαννός, παρηκολούθησεν εἰς Ἀγγλίαν τοὺς Νορμανδοὺς κατακτητὰς καὶ ἐγένετο ἔπειτα Σαλισβουρίας ἐπίσκοπος.

Μεταξὺ τῶν ἀριστοτεχνημάτων τῆς βιβλιοδεσίας τῶν χρόνων τούτων μνημονεύεται ἑλληνικὸν Εὐαγγέλιον δωρηθὲν εἰς τὴν μητρόπολιν τῆς Μόνζας ὑπὸ Θεοδελίνδης, βασιλίσσης τῶν Λομβαρδῶν. Τὰ δύο καλύμματα τοῦ Εὐαγγελίου τούτου ἦσαν χρυσαῖ πλάκες κεκοσμημέναι ὑπὸ ποικιλοχρόων πολυτίμων λίθων καὶ ἀρχαίων καμίων. Φημίζεται ἔπειτα τὸ ἐκκλησιαστικὸν Ὁρολόγιον τὸ χρυσοῖς γράμμασι γεγραμμένον ἐπὶ πορφυρᾷ περιγαμηνῆς καὶ διὰ κοκκίνου βελούδου περικεκαλυμμένον, ὅπερ προσήνεγκεν ἡ πόλις Θόλωσα Καρόλῳ τῷ μεγάλῳ. Τὸ πολύτιμον τοῦτο Ὁρολόγιον ἀνέκειτο ἐν τῇ τοῦ Λούδρου βιβλιοθήκῃ καὶ ἐγένετο μετὰ τοσούτων ἄλλων κειμηλίων παρανάλωμα τοῦ πυρὸς κατὰ τὴν ἐσχάτως δυστυχῶς ἐπισυμβάσαν πυρπόλησιν τοῦ Λούδρου.

Κατὰ τὴν ΙΑ' καὶ ΙΒ' ἑκατονταετηρίδα ἐτεχνούργουν οἱ βιβλιοδέται περικαλύμματα ἐκ σματωμένου χαλκοῦ, κατὰ τὸν τρόπον τῶν Λιμουσίνων, δύο δὲ οὕτω λαμπρῶς δεδεμένα βιβλία ἀνάκεινται εἰς τὸ ἐν Cluny μουσεῖον.

Οἱ Ἀραβες ἔπειτα κατὰ τοὺς χρόνους τῶν σταυροφοριῶν ἐδίδαξαν τοὺς Εὐρωπαίους τὴν τέχνην τοῦ νὰ δένωσι μετὰ χρυσομένων ἢ ἀργυρομένων δερμάτων, ὅστις τρόπος ἐγένετο ἡ ἀρχὴ τῆς καθ' ἡμᾶς βιβλιοδεσίας. Αἱ καλλίτεραι βιβλιοδεσίαι τοῦ τρόπου τούτου εἶνε αἱ γενόμεναι κατὰ τὴν ΙΕ' ἑκατονταετηρίδα διὰ τὴν περίφημον βιβλιοθήκην, ἣν συνεκρότησεν ἐν Βούδῃ ὁ βασιλεὺς τῆς Οὐγγαρίας Ματθίας ὁ Κορβίνος, ὅστις πρῶτος, φίνεται, συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ μεταχειρισθῆ τὸ μαροκίνον διὰ δέσιμον βιβλίων καὶ χειρογράφων.

Ἡ ΙΓ' ἑκατονταετηρίς εἶνε ἀναντιρρήτως ἡ ἐποχὴ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐν Εὐρώπῃ καὶ μάλιστα ἐν Γαλίᾳ βιβλιοδεσίας, πολλὰ δὲ τεχνουργήματα τῶν χρόνων ἐκεῖνων διεσώθησαν. Μνεῖας ἄξια εἶνε τὸ Ὁρολόγιον Μαργαρίτας τῆς ἐκ Σαβουδίας, τὰ βιβλία Φραγκίσκου τοῦ Α', Ἐρρίκου τοῦ Β', τῆς Ἀρτέμιδος τοῦ Ποατιέ κλ. μετὰ πολλῶν καὶ διαφόρων ἐμβλημάτων καὶ ἐπιγραφῶν. Τινὰ ἐκ τῶν βιβλίων τούτων ἀναφαίνονται ἐκάστοτε εἰς τὰς ἐν Παρισίοις γινομένας πωλήσεις ἐκ βιβλιοθηκῶν διαφόρων φιλοβιβλίων προερχόμενα.

Κατὰ τὴν ΙΖ' ἑκατονταετηρίδα ἡ βιβλιοδεσία εὐρίσκεται εἰς παρακμὴν, ἀκμάζει δὲ πάλιν κατὰ τὴν ΙΗ'. Κατὰ τοὺς χρόνους Ναπολέοντος τοῦ Α' καὶ τῆς Παλινορθώσεως ἔχομεν νέαν καὶ μεγάλην πάλιν παρακμὴν, ἕως οὗ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ἀνέλαμψε πάλιν ἡ τέχνη αὕτη, χάρις εἰς τοὺς διασώμους τεχνίτας Thouvenin, Simier κλ. Ὁ Thouvenin ἦτο βιβλιοδέτης τοῦ βασιλέως Λουδοβίκου Φιλίππου, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ κοσμοῦσι τὰ νῦν τὴν βιβλιοθήκην τοῦ δουλὸς τοῦ Ὁμάλ.

Πλὴν τῶν ἐξ ἐπαγγέλματος βιβλιοδετῶν ἀνεφάνησαν κατὰ καιροὺς καὶ πολλοὶ μετερχόμενοι τὸ ἔργον τοῦτο ἐξ ἀγάπης πρὸς αὐτὸ καὶ πρὸς ἰδίαν τέρψιν. Μνημονευτέοι ἐκ τούτων ὁ δούξ τοῦ Κωμόντ, ὅστις φυγὼν εἰς Ἀγγλίαν κατὰ τὴν γαλλικὴν Ἐπανάστασιν μετήρχετο ἐκεῖ τὸν βιβλιοδέτην, καὶ ὁ βασιλεὺς Λουδοβίκος ὁ ΙΗ'.

Τὰ δέρματα τὰ συνήθως χρησιμεύοντα εἰς τὴν βιβλιοδεσίαν εἶνε τὸ καλούμενον σαχτιάρι, τὸ μαροκίνον καὶ τὸ δέρμα τοῦ μόσχου. Οἱ φιλόβιβλοι ὅμως μεταχειρίζονται καὶ ἄλλα δέρματα οὕτω λ. χ. λέγεται ὅτι ὁ ἄγγλος Δίβδιν ἔδρασε μὲ δέρμα ἐλάφου Πραγματεῖαν τινὰ περὶ θήρας, ἄλλος τις ἔδρασε μὲ δέρμα ἀλώπεκος (ἣτις καλεῖται ἀγγλιστὶ fox) τὴν ὑπὸ τοῦ Fox συγγραφεῖσαν Ἱστορίαν Ἰακώβου τοῦ Β', ὁ δὲ ἱατρὸς Hunter ὑπερακοντίσας τοὺς ἄλλους ἔδρασε μὲ ἀνθρώπινον δέρμα τὸ Περι δερματικῶν νοσημάτων πόνημά του. Ἐγνώσθη δὲ ἡ πράξις αὕτη τοῦ παραξένου ἱατροῦ ἐκ τινος δίκης, ἐπισυμβάσης μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ βιβλιοδέτου του.